

RESTAURAREA ȘI CONSERVAREA UNUI PAHAR DE STICLĂ DIN SECOLUL XVII

Victor GRECU

Construirea Centrului de Afaceri "Moldova" din Iași, amplasat la inrersecția străzilor Anastasie Panu și Elena Doamna, a impus efectuarea unor cercetări arheologice de salvare, care au fost efectuate de către Institutul de Arheologie de pe lângă Academia Română-filiala Iași. Se știa că zona respectivă face parte din vatra veche a Iașului și că, prin urmare, avându-se în vedere marea concentrație demografică, numeroasele calamități, dese schimbări de proprietate și, nu în ultimul rând, dese reamenajări impuse de condițiile specificate anterior - nivelele arheologice sunt bulversate. De aceea s-a procedat la o strictă supraveghere a lucrărilor în regim permanent.

De la nivelul actual de călcare și până la 2,90 - 3,20 m adâncime s-au înregistrat numai depuneri moderne rezultate în urma demolării construcțiilor existente până în anii 1980 - 1985 atât pe amplasamentul în discuție cât și pe cele învecinate unde s-au ridicat blocuri de locuințe.

Pe întreaga suprafață afectată de lucrările de excavație, la adâncimi variind între cele menționate anterior, s-au putut repera o locuință datând din secolul al XV-lea, o locuință datând din prima jumătate al secolului al XVII-lea și două gropi menajere, una din secolul al XV-lea și una din secolul al XVII-lea.

Vasul de sticlă care face obiectul rândurilor de față a fost decoperit în locuința datată din secolul al XVII-lea. Locuința a sfârșit printr-un puternic incendiu care a izbucnit spontan, dovadă a acestei afirmații fiind bogatul inventar rămas în complex, în poziția inițială. Din materialele recuperate se remarcă 12 vase ceramice întregi și întregibile, un ceas solar purtând data 1653, o trusă de bijutier, resturi de stofă și un însemnat număr de cahle cu decor vegetal.

Locuința se datează prin șase monede găsite în umplutură, emise în perioada 1623-1648. Prin urmare, și vasele de sticlă se datează în prima jumătate a secolului al XVII-lea, mai precis în timpul domniei lui Vasile Lupu. Datarea mai târzie a acestor vase este exclusă dat fiind sfârșitul violent al locuinței și faptul că aceasta reprezintă un complex. Se consideră că locuința a fost de tip semiîngropat, groapa ei de la nivelul de călcare al construcțiilor nedepășind 0,75 m. Toate aceste date vin să demonstreze nivelul ridicat de viață și de cunoștințe a locuitorilor din această zonă a Iașilor, la nivelul primei jumătăți a secolului al XVII-lea.

Revenind la vasele de sticlă, acestea provin fie din mediul polon (unde se întâlnesc cel mai frecvent și unde există o tradiție a unor asemenea forme de sticlărie), fie din cel transilvănean, de unde se știe, se importa o însemnată și diversă cantitate de mărfuri manufacturate și unde existau "glăjarii" în perioada respectivă.

Paharul, când a fost adus în laborator, datorită schimbării microclimatului, prezenta o deshidratare totală, ceea ce a dus la uscarea depunerilor și începerea unei exfolieri a tuturor

suprafețelor. (**Catalog - poziția 22; Planșa XVI**).

Pentru început, obiectul a fost hidratat fiind imersat în apă distilată. Deși se pare că pe șantier paharul a fost găsit întreg, în laborator a ajuns în stare fragmentară și cu lipsuri.

Neputându-se folosi băi chimice datorită fragilității sticlei care prezenta numeroase fisuri și exfolieri, s-a trecut la curățirea mecanică. Curățirea mecanică s-a făcut în baie de apă distilată pentru a evita contactul dăunător cu aerul și deshidratarea piesei. S-au folosit dălțile de lemn și bețișoare cu vată la capete pentru a pătrunde în locurile greu accesibile.

După curățire, fragmentele au fost imersate în alcool etilic pentru îndepărtarea totală a apei care ar împiedica procesul de conservare. Deoarece contactul cu aerul era contraindicat, fragmentele de sticlă au fost imersate direct din alcool în soluție de Paraloid B 72, 2%, în acetonă și xilen, în proporție de 3 / 2.

Procesul de conservare are ca scop principal împiedicarea exfolierii stratului exterior și protejarea piesei de mediul extern al atmosferei.

În continuare a urmat asamblarea fragmentelor și refacerea formei inițiale.

Mai întâi s-au așezat pe o planșetă fragmentele în ordinea împerecherii, după spărturi. Deoarece sticla are o structură foarte densă, curățirea spărturilor a fost făcută foarte minuțios, ultimul control al spărturilor fiind făcut sub lupă pentru a evita deformarea obiectului.

În continuare s-au pregătit benzile pe care le-am lipit pe o placă de sticlă perfect curată și, apoi, le-am fragmentat cu bisturiul. Asamblarea a început prin fixarea părților fragmentare a piciorului și prin aplicarea mai multor benzi adezive pe ambele fețe, după care, partea de jos a fost atacată tot prin benzi adezive de piciorul paharului.

Această asamblare a fragmentelor este provizorie, ea permițând corectarea erorilor sau chiar dezamblarea completă dacă este necesară.

După asamblarea totală a obiectului, s-a pregătit rășină apoxidică Araldit Ay 103 cu întăritor Hy 992, aceasta fiind una dintre cele mai fluide, incolore și mai rezistente rășini. Cu ajutorul unei spatule dentare fine, s-a dirijat rășina de-a lungul fisurilor pe suprafețele opuse celor unde se află benzile adezive. Pentru o penetrare rapidă a rășinii s-a procedat la plasarea obiectului sub o sursă de infraroșu controlată.

Pătrunderea liantului se remarcă prin înlăturarea efectului de oglindă ce pune în evidență spărturile dintre fragmente. Înainte de polimerizarea totală a rășinii s-au înlăturat surplusurile cu ajutorul unor tampoane de vată umezite în alcool și folosită o singură dată pentru a evita contactul cu rășina pe celelalte suprafețe.

Până la polimerizarea completă, obiectul a fost lăsat sub o lampă de infraroșu controlată, pentru a evita apariția unor tensiuni interioare în sticlă.

După răcirea lentă a obiectului am procedat la îndepărtarea benzilor adezive prin tragerea oblică și înlăturarea urmelor adezivului prin tamponare cu acetonă. A urmat etapa de completare a fragmentului lipsă prin plombare cu sticlă lichidă, în straturi subțiri, pe negativ de ceară. Această operațiune a fost repetată până la aducerea la nivel

Suprafața plombată s-a completat cu un strat de rășină Araldyt

Vasul a fost conservat lent, prin imersie într-o baie cu soluție Paraloid B 72, 1 %, în acetonă-complexon, pentru o mai bună protecție a suprafeței față de acțiunea nocivă a atmosferei.